

13.59x32.36	1	30	עמוד	גלובס - כותרת	27/06/2017	59095435-0
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330						

חיסול המסחר באופציות בינאריות ד"ר שמואל (מולה) כהן

סימפטום לבעיה של חוסר חינוך פיננסי

יו"ר רשות ניירות-ערך, פרופסור שמואל האזור, הוביל השנה למהלך חקיקתי משמעותי, כשהצליח לחסל את פעילותם של אתרי

האופציות הבינאריות בישראל, קודם בשיווק המקומי, ובהמשך ובקרב גם בשיווק החיצוני. בניגוד לאופציות שהן מכשיר פיננסי לגיטימי, האופציות הבינאריות הן משחק גלישה אינטרנטי, פרי המצאה ישראלית, שלפיו הלקוח אמור להמר על שינוי קצר טווח של מחיר נכס פיננסי מסוים. ממצאי המשחק אמנם מתהדרים ב"אפיק השקעה לגיטימי", אך מומחים לפיננסים קובעים שמדובר במשחק לא-הוגן, שמוטה משמעותית לרעת הלקוחות.

על-פי דברי רשות ניירות-ערך, "חיסול תעשייה זו תצמצם את מעשי הנוכלות והמרמה שנבעו מפעילות האופציות הבינאריות, ואולי תצמצם את הנוק התדמיתי למדינה". נזכיר, כי לחיסול הפעילות הנ"ל יש גם השלכה מקרר כלכלית: אלפי עובדים באתרי האופציות הבינאריות עלולים להצטרף לאוכלוסיית המובטלים. ברם, מדינה מתוקנת אמורה להעדיף לשאת ולטפל באוכלוסייה שתצטרף למעגל האבטלה מאשר לאפשר העסקתם במקומות עבודה מפוקפקים, שפוגעים באנשים תמימים ושאינם לגיטימיים.

לכאורה, בא לציון גואל. אך בפועל, האופציות הבינאריות הן רק סימפטום לבעיה אחרת. הבעיה האמיתית היא הלקוחות. ייתכן, כי המטרה הבלתי-מוצהרת של הרגולטור בחיסול תעשיית האופציות הבינאריות – נוסף למניעת פגיעה באנשים נוספים – היא גם עידוד השקעות בשוק ההון הישראלי, והגדלת נפח המסחר בבורסה לניירות-ערך.

נכון, שגם המדינה תומכת במהלך של חיסול האופציות הבינאריות במטרה מוצהרת של מלחמה בהון השחור. אך עם זאת, לשר האוצר, כמו ליו"ר רשות ני"ע, יש אינטרס מובהק להגדלת נפח המסחר בבורסה, מכיוון שזהו מהלך קל של העשרת קופת המדינה באמצעות מס רווחי הון בדרך הפשוטה והמהירה ביותר.

כדינונים בסוגיית האופציות הבינאריות שנדונה בחודשים האחרונים, נשמטה ההתייחסות ללקוחות עצמם, לספקי ההון. כסף רב יתפנה עם חיסול האופציות הבינאריות. חלק מכספי הלקוחות הנ"ל (מיליארדי שקלים) יופנה למשחקי הימורים אחרים, קיימים או משחקים חלופיים, שיתפתחו להם במהירות כפטירות אחר הגשם. ושוב הרגולטורים יתאחרו וינסו לפתור בעיה חדשה.

המשמעות היא, שאין באמת תוכנית חומש של מלחמה בהון השחור, אלא נקיטת מדיניות של כיבוי שריפות וניצול מצבים מודמנים לגזור קופון. ומה ההבדל בין מדיניות זו לרצונם של חלק ניכר מהלקוחות שמפנים כספם למשחקי הימורים? אין הבדל מהותי, חוץ מאשר שאלת הלגיטימיות: אלה גם אלה חסרי תוכניות לטווח ארוך, מבקשים ליצור הכנסות בטוחים הקצרים, רווחים מהירים, ובלי לעבוד קשה.

זאת ועוד, כביד להניח, שחלק ניכר מהלקוחות שיפנו את כספם לשוק ההון, יחפשו להשקיע במכשירים פיננסיים חלופיים לאופציות הבינאריות: כתבי אופציות על מניות, אופציות על מניות, על מט"ח ועל מדדים וחוזים עתידיים, מכשירים פיננסיים לגיטימיים בעולם, הנסחרים בבורסות לניירות-ערך או מעבר לרלפק. להלכה, הכול כשר, אך האם ניתן להחריג פלג לקוחות זה מהאחרים? ממש לא.

למעשה, גם אלה מצטיינים במטרה זה: עשיית רווחים מהירים בלי לעבוד קשה. גם אלה מהמרים אף שאנשי מימון יכנו אותם בשם מקצועי יותר: משקיעים ספקולטיביים. לעיתים הלקוח המצוי שוכח או איננו יודע כלל, שהמכשירים הפיננסיים הללו נוצרו במהותם לבצע גידורים וביטוחים על נכסים אחרים שברשותם, והשימוש בהם בעיקרו מיועד למשקיעים רוחי סיכון.

נציין, כי ההשקעות הספקולטיביות באופציות (ללא כיסוי) מגלמות סיכון רב בהיותן ממונפות ופועלות כחרב-פיפיות: בעוד שניתן להרוויח מהן רווחים עצומים, ניתן להפסיד אף את כל ההשקעה. לכן, אלו השקעות עבור אובהי סיכון שמבוססות על ניחושים והימורים (אחריג כאן ולא אתיחס במכוון לאוכלוסיית המשקיעים המתבססים על ניתוחים אנליטיים וכן לאוכלוסיית המשקיעים המתבססים על אינפורמציות פנים).

לאחרונה מדברים על חינוך פיננסי לקהלי יעד שונים מקטן ועד גדול. כך לדוגמה קיימות תוכניות חינוך פיננסי לילדי בית-ספר החל מגיל הרך ועד סוף התיכון. דוגמה נוספת היא, שלפני חודשים ספורים הציע משרד המשפטים למוסדות אקדמיים להשתתף במכרוז להכנת תוכנית "חינוך פיננסי" עבור אוכלוסיית החיילים בהוצאה-לפועל (כיבוי שריפות כבר כתבנו?). תוכניות כתובות לבתי-ספר יש, אך רק בחלק קטן מהמוסדות הן אכן מיושמות. כך שכל נושא החינוך הפיננסי להמונים עדיין בחיתוליו.

לכן, אוסיף כאן המלצה חשובה. בתוכניות לחינוך פיננסי יש לשלב בין השניים: מצד אחד, מתן ידע והיכרות עם מושגים בסיסיים

בדינונים בסוגיית האופציות הבינאריות נשמטה ההתייחסות ללקוחות עצמם, לספקי ההון. כסף רב יתפנה עם חיסול האופציות הבינאריות. חלק מכספי הלקוחות (מיליארדי שקלים) יופנה למשחקי הימורים אחרים, קיימים או משחקים חלופיים, שיתפתחו להם במהירות כפטירות אחר הגשם. ושוב הרגולטורים יתאחדו וינסו לפתור בעיה חדשה

במימון ובהשקעות, ומצד שני, חינוך לערכים של חיסכון ודאגה לעתידנו מגיל צעיר, באמצעות השקעות ארוכות טווח, בניגוד לעשיית רווחים מהירים.

האוכלוסייה הבוגרת כיום לא הוכשרה בצעירותה לחינוך פיננסי, ואין להמתין עם התוכנית עד שיגיעו להוצאה-לפועל. בנוסף להטמעת החינוך הפיננסי בקרב הצעירים מגיל ילדות, צריכים להינתן קורסים לחינוך פיננסי גם לקהל הרחב – במוסדות אקדמיים, כקורסי חובה (ולא רק במגמות כלכלה ומימון), וכן בלימודים חוץ-אקדמיים בתוכניות לימוד מסובסדות. על רשויות המדינה לראות בחינוך הפיננסי אינטרס לאומי בראייה ארוכת טווח. ●

הכותב הוא ראש ההתמחות במימון ודיקן הסטודנטים, המרכז האקדמי למשפט ולעסקים